

Observatoriul este de două ori în
septimana, miercuri și sâmbătă.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 anu întreg 7 fl.,
pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa
cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu
cu post în lănuțulu monarhiei
pe 1 anu întreg 8 fl., pe 6 luni 4 fl.
— In străinatate pe 1 anu 10 fl.
său 22 franci, pe 6 luni 5 fl. său
11 franci; — numeri singuratici se
dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIUL

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Ori-ce inserate,
se platescu pe serie sēu linia, cu
litere merunte garmondu, la prim'a
publicare câte 7 cr., la adou'a și a
trei'a câte 6 cr. v. a. și preste aceea
30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.
Prenumeratiunile se potu face in
modulu celu mai usioru prin assem-
natiunile postei statului, adresate de
a dreptulu la Redactiunea Diariulu
Observatoriulu in Sibiu.

Nr. 51.

Sibiu, 24/6 Iuliu 1878.

Anulu I.

Boemi'a și politic'a de passivitate a Cechilor.

(Urmare.)

II Boemi'a isi avuse dela inceputu drepturile
sale suverane si a sa independentia ca stat, pre care
o a conservatu preste secolu inainte. Tōtu ce s'ar
fi potutu dice că a stirbitu din suveranitatea sa a
fostu, că Przemysl Ottocar I luase in a. 1212
coron'a sa că rege din manile imperatului Romani-
loru Fridericu, precumu o luase Stefanu regele
Ungariei și chiaru cătiva imperati dela pap'a
Romei. Cas'a domnitoria cecha din famili'a
Przemysl s'a stinsu in 1306 și asia Boemi'a isi
luă regi din cas'a Luxenburg, incuscrita cu cea
vechia. Sub Carolu IV care fusese și rege alu
Germaniei, Boemi'a făcū intre anii 1346—78 mari
progrese; pe atunci s'au aruncatu fundamentele la
limb'a și literatur'a boema, s'a fundatu universitatea
din Prag'a cea mai vechia din monarhia (1348),
s'au introdusu mai multe ramuri de industria; s'au
adaosu tieriei douē provincii, care pe atunci era
slave, adeca Palatinatulu de susu și marchionatulu
Brandenburg. Totu in Boemi'a s'au pornitu cunos-
cutele reforme religiōse prin Ioanū Huss, pe care
'lu arsera la Constanti'a, din care cauza prorupse
infricosiatulu bellu civile Hussitu, care dură 16
ani. In acelu timp spiritulu nationalu alu cechiloru
se desvoltase asia de tare, in cătu poporulu des-
ființi dreptulu de hereditate la tronu și adoptă
dreptulu alectorale, numai că se scape de domnitori
depravati și nebuni, precumu fusese de es. imperatulu
Sigismundu și inainte de aceea fetiorii lui Carolu
IV. Sub domnitori alesi, era mai virtosu sub
Georgie dela Podiebrad făcū mari progrese.
De aci incolo Boemi'a avū rege candu comunu cu
Ungari'a, candu cu Poloni'a, până ce dupa catastrofa
ungureniloru la Mohaciū veni si ea sub domni'a
regelui Ferdinandu I., care 'si puse se in capu se
restaure monarhia ereditaria, se batea cu cechii
și persecutā reu bisericele protestante, care se
latisera tare in Boemi'a. De aci incolo sub dom-
niile lui Maximilianu, Rudolfu și Mateiu imperatii
și regii, dissensiunile religiōse n'au mai incetatu,
din cauza că aristocrati'a și din burgesia parte mare
adoptasera confessiunea luterana. Sub Ferdinandu
II care fusese omu fōrte bigotu și fanaticu, se porni
nouu bellu civile din cele mai furiōse, in care pro-
testantii au invinsu de mai multe ori; dara in fine

la 8 Nov. 1620 invinse imperatulu la Muntele
albu aproape de Prag'a și isi resbună de cechi
tiranesce. La 27 de comandanti li se taiara cape-
tele, 16 fusera exilati sēu inchisi pe viētia, era
averile s'au confiscatu dela aceia și dela alti 757
magnati și alti nobili, lasandu'i fugari pe pamentu.
Valōrea averiloru confiscate facea la 24 de miliōne
in monet'a de atunci. 36 mii de familii cu aristo-
cratii, cu popii și profesorii lorū, ne voindu a se
face catholici, au parasitu patri'a și au luatū lumea
incapu, mutandu-se in alte tieri.

Dera nu acestea au fostu relele cele mai mari
care au ajunsu pe Boemi'a și in specialu pe natiunea
cecha, ci cu totulu altele. Ferdinandu II adeca a
doptandu principiulu perderei de dreptu
prin poterea armelorū (Verwirkungstheorie)
a desființiatu vechi'a constitutiune a Boemiei, a
declaratu statulu Boemiei de monarhicu și exclusivu
catholicu, ne mai tolerandu nici-o confessiune a-
catholica, era că elu se'si ajunga scopulu mai pe
siguru, au adusu in tiēra nemti catholici buni cu
diecile de mii și 'iau asediatu in tienuturile desier-
tate de cechii protestanti. Nemti multi era in
Boemi'a și mai de inainte, din cauza că avendu si
cechii aristocrati'a fōrte barbara, spre a infrena
violentiile acesteia, chiaru domnitorii cei de antai,
cumu au fostu Sobieslav (a. 1100) au adusu in
tiēra multe mii de colonisti nemti industriari, caroru
leau datu privilegiuri mari și dreptulu de a 'si
fortifica comunele lorū cu cetāti și bastiōne contra
rapacitatiei „cavalerilorū.“ Adeca in Boemi'a s'a
intemplatu intocma că si in Transilvani'a cu
aducerea coloniiloru de Flandri'a și de airea (Hos-
pites flandrenses), si totu asia, mai tardiu aceleasi
colonii au datu man'a cu aristocrati'a contra
poporulu cechu asia, cătu acumu acesta se consi-
derā numai că toleratu in patri'a sa, curatu că
poporulu romanescu din Transilvani'a in a sa. Ger-
manisarea Boemiei progressā cu atātu mai usioru,
cu cătu acea tiēra este immediatu vecinata cu
Germani'a. Imperatulu Iosifu II a facutu fōrte
multu pentru Boemi'a; totu elu a desființiatu si
iobagi'a, care fusese totu asia de barbara că si
cea din Ungari'a, dara de germanisare n'au scapatu
nici sub Iosifu.

Dupa acestu imperatu urmā reactiune absolu-
tistica și regimu politienescu atātu de rigorosu, in
cătu necumu revolutiunea cea mare din Franci'a

(1790—1796), dara nici chiaru cea din Iuliu 1830
nu a produsu nici-o miscare in Boemi'a. Dupa
aceea inse spiritele incepura a se mai misca si
otiel. Cechii avusera acelu norocu demnu de
pismuitu din partea romaniloru transilvani, că
regimulu din Vien'a ori-cātu a fostu de absolutisticu
in politic'a superioare, pe poporulu cechu in locu de
a'lu opri dela scōle, mai virtosu l'a fortiatu a 'si
trimite pruncii la scola; in locu de a'lu opri dela
industri'a mare si mica, l'a incuragiatu cu totu
de adinsulu; in locu de a departa pe cechi dela
functiuni publice, tocma din contra, a implutu
cu functionari cechi nu numai Boemi'a, ci chiaru si
diuimate monarhia, era armat'a si mai alesu
artilieri'a numera oficiari cechi cu miile. Scurtu,
cechii se bucurau de tōte libertatile civili,
numai nu de cele constitutionali. Meritulū lorū
apoi fu, că ei s'au sciutu folosi minunatu de acelea
concessiuni a le absolutismului, s'au aruncatu pe
sciintie, pe arti, industria, comerciū si au disu
intru anim'a lorū: Se ne castigamu sciintia in
orice limba si avutia pe tōte calile permise de
legile dumnediesci; celelalte apoi au se urmedie
mai curendu sēu mai tardiu, dara de siguru."

Asia au si facutu cechii; de aceea anulu 1848
ii aflase preparati binisioru. Indata dupa revolutiunea
din Parisu, o numerosa adunare de cetatieni din
Prag'a subscrise una petitiune cătra imperatulu, in
care cerea restituirea drepturiloru politice ale
tieriei si nationali ale poporulu. Intr'aceea se
proclamā constitu tiunea austriaca din Mar-
tiu. Cechii era pe calea cea mai buna de a sterge
urmele anului 1620. Ce se vedi inse? Cechii o
patira că si romanii din Transilvani'a. Se sculara
adeca compatriotii lorū nemtii si le strigara: Stati
pe locu! Boemi'a nu e tiēra cecha, ci provincia
germana, parte constitutiva a federatiunei germane.
Loculu ei este la — Frankfurt. Uniune cu Ger-
mani'a sēu — mōrte! Atunci cechii conchiamara
pe 31 Maiu la Prag'a unu congresu slavu din
tōte provinciile monarhiei locuite de slavi; acela
inse nu'si potū termina siedintiele; că-ci nemtii
fruntasi inganfati de superioritatea lorū de inainte,
turburara spiritele in totu modulu, până ce a dou'a
di de Rosalii in 11 Iuniu escandu-se unu conflictu
intre poporu si garnisona, si prefacundu-se in
batalia cu baricade pe strade, se terminā abia in
15 Iuniu cu bombardarea capitalei boeme si cu

Foisiōr'a „Observatoriulu“.

Ros'a din Caucasu.

Poema dramatica de Rudolf Gottschall tradusa
in prosa.)*

Persōnele:

Principele Cericof, colonelu rusu.
Godunof, capitanu, amicu aceluia.
Sarema.
Amul-Beg, tatalu Saremei.
Primulu } capitani de Cercesi.
Secundulu }
Aslan.
Profetulu.

Russi. Cercesi.

(Scen'a se petrece intr'una fortaretia in Caucasu si in
regiunea de prin pregiuru. Anulu 1841.)

Actulu Primu.

Interiorulu unui cortu inbracatu cu covōra scumpe.
De asupra este aternata o lampa; in steng'a mai multe
mesciōre cu scaune de campania, in drēpt'a unu divanu,
deasupra caruia se vede aternatu unu cengir, — unu
instrumentu cu cōrde — si mai multe spade. Cōrne
de bivolu tīnute cu argintu stau pe mēsa.

Scen'a Prima.

Cericof si Godunof siedu la o mēsa si jōca
in popice.

Godunof. Patru!

Cericof. Siepte!

*) Acuma, pe candu o parte mare din armat'a Rusiei petrece
in patri'a vecina, intre romani, si candu portarea russionu este
veduta de toti cāti au a face cu densii, este interesantu a cunōsce
in cătăva si portarea lorū din tierile asiatice dela Caucasu, unde
armat'a isi are scol'a sa practica de 100 si mai de ani. Dram'a
sēu mai bine tragedi'a ce vomu reproduce aci in traductiune, co-
prinde mai multe scene luate din viētia. Not'a Red.

Godunof. Se mai beau una din acestu cornu
de bivolu! Trebuie se me intarescu! Acesta este unu
norocu — mai bucosu l'asiu dori armelorū nōstre.
Tu Cericof ai multe mosii pe tiērmuri Donului; mosiile
mele se afla in luna! Cine are pucinu, mai pierde si
acelu pucinu; — asia place reutatiei care domnesce pe
pamentu. Dara se continuamu — (arunca popicele).
Diece! Buna cifra! Taci că vine! Cineva trebuie se
vrajēsa noroculu, pentru că Fortun'a asemenea unei
femei, se lasa a fi prinsu prin vorbe dulci!

Cericof, (aruncandu popicele). Doue-spre-diece!
Godunof (sarindu in susu). Doua-spre-diece!
Adio, ruble imperiale! Sold'a 'mi este pierduta; —
dara nu me lasu! Voiu pune inelulu cu acestu diamantu
pe o singura datatura, era tu vei pune acea femeia
frumōsa, care a fostu prad'a expeditiunei facute in muntii
Grusiei.

Cericof. Pe Sarem'a!

Godunof. Da, pe Sarem'a!

Cericof. Vorbesce din tine intieptiunea acelorū
cōrne de bivolu?

Godunof. Ce? Pentru-că dorescu se amu o
femeia frumōsa? Se furu o fericire trecatōre vietiei
fugitive? Ia popicele, Cericof, — joculu sta! Eu punu
totu pe o aruncatura, voiescu inse ca prin ea se si
castigu totu.

Cericof. Femei'a despre care vorbesci tu, este
a mea; ce voiesci tu cu ea?

Godunof. In resbelu posesiunea nu este sigura
si nici-unu dreptu siguru.

Cericof. Dreptulu meu este amorulu meu. Arunca
popicele — tu me insulti!

Godunof. Acēsta sēmana a spoliare. Tu 'mi
iai banii si apoi te retragi dela jocu.

Cericof (aruncandu o punga pe mēsa). N'ati
bani; dara se nu 'mi mai vorbesci de Sarem'a.

Godunof. Cericof!

Cericof. Ia'ti rub'ele si lasa joculu!

Godunof. Mie nu 'mi trebuie rublele; eu vrēu
femei'a aceea!

Cericof. Tu n'ai norocu in jocu.

Godunof. N'amu norocu, n'amu norocu! Acesta
este adeverulu! Nu sunt eu ōre unu copilu alu acelei
steppe sterile, alu unui satu de Cazaci? De asupra leganu-
lui meu n'au stralucitu nici-o stea; in colib'a cersftorului
ardea numai faclii de bradu! Amu statu totu in umbra
privindu la altii cumu se bucurau de lumin'a sōrelui.
Ce 'mi au ajutatu spad'a si epauletele pe care mi
le-āmu castigatu in serviciulu imperatului? Pentru
acestea am trebuit se stau ani multi in acele forturi
de pe tiērmurulu Marei negre, unde vulturii lui Pro-
meteu mai sbōra inca in giurulu stāncelorū Gagrei;
unde ventulu cu suflarea sa inveninata bate in giganticii
plopi argintii, si unde vēr'a perfida clocesce frigurile si
mōrtea in acele gradini voluptuōse de smochini! Acēsta
ingalbinesce faci'a, ataca corpulu si suge suflarea vietiei
din pieptu. Mōrtea este in totu loculu in serviciulu
Domnului! Ern'a omōra pē tiērmurile Lenei si vēr'a
pe tiērmuri stāncosi ai Pontului; si de aceea trebuie se
infrumsetiamu scurt'a viatia prin ori-ce flōre ce ne chiama
de pe pomu! Dara eu sunt unu prost si nu intindu
man'a, ci stau in lini'a a dou'a. Acuma inse juru că
acēsta nu va mai fi. Alega-se ori-si ce: tu sēu eu!
Sarem'a va fi a mea!

Cericof. Totu vechiulu omu furiosu! Revina'ti
in simtiri! Tu nu te afii aici la tērgulu de sclavi —
Sarem'a nu este marfa ce 'si cauta cumperatoriū! Ea
me iubesc si numai pe mine! Tu me pismnesci pentru
o fericire, pe care tu nu o poti avē nici-odata. Candu
Drago 'mi fu luatū cu asaltu, atunci o amu vedutu
asemenea unei antilope spariata fugindu preste stānci
si urmarita de o cēta de cazaci, din ale caroru bracia
o amu scapatu! Dejā diadem'a si velulu 'i cadiusera
de pe capu, capitanulu, giubēu'a si fustanel'a 'i erau
rupte si aprōpe stinsi frumosi ei ochi. Dupa-ce o amu
scapatu, i s'au inseninatu că si prin o putere magica!
Din ei stralucea nu numai recunoscint'a; ea 'mi urma
că si candu 'i asiū fi fostu transmisu de Allah, D-dieulu
ei! Ea 'mi vorbi estasiata: „Rosele Sirei inflorescu
inaintea mea, si din profumurile lorū adie suflarea lui

spargerea congresului. Dupa acésta inse luptele nationale in locu de a inceta, devenira si mai inversiunate. Se deschise parlamentulu constituante alu monarchiei la Vien'a. In acela cehii se portara cá buni cehi, dara totu asia buni austriaci; din contra, maiortatea germaniloru se declará de pangermanista si alergá la Frankfurt. Cehii ajutá pe dinastia si contra magiariloru. Dupa revolutiunea din Vien'a parlamentulu se mutá la Kremsier. Nou'a constitutiune din Martiu 1849 data numai pro forma, dupa aceea venirea rusiloru si cu ei a reactiunei, puse capetu la tóte miscarile constitutionali, nici-decumu inse la ur'a dintre cehi si nemti.

Dela 1850 si mai virtosu dela 1860 program'a politica a cehiloru este: Nationalisarea Boemiei in sensulu maiortatiei locuitoriloru tierei si restaurarea drepturiloru ei politice, séu cu terminu diplomaticu: Restaurarea Corónei boeme, in sensulu de inainte de 1620. Se intelege usioru, cá minoritatiei, adeca germaniloru, nu le póte conveni acea programa cu viéti'a odata. Dara cehii pe langa ce facu apellu la dreptulu loru istoricu, pre cátu acela este aplicabile in secolulu nostru, insistu cu taria si perseverantia pe langa aplicarea principiulu maiortatiei nationale.

Apoi dara cumu totusi cehii au ajunsu la rol'a torturatoria a politiceii de passivitate? La acésta vomu raspunde preste pucinu.

Agitatiunile electorali in Ungari'a si Transilvani'a.

S'a intemplatu aceea ce se presimtise inainte cu 2—3 septemani, cá adeca astadata partidele s'au feritu a bate la toba planurile lor, ci au cercatu a se pacali un'a pe alt'a pe sub ascunsu, éra cu manifeste, cu proclamatiuni si reclame prin pressa esu abia acuma, dupace 'si preparasera terenulu prin corespondentie private, prin caletorii fóra sgomotu la faci'a locului si prin conferentie confidentiali de cáte 10—12 insi. Se pare inse cá partid'a ministeriale a pacalitu reu pe celelalte. Celu pucinu se scie pána acumu atáta, cá fórté multi fosti deputati din acea partida se tienu cá realesi de siguru. Diarele partidei intrunite au inceputu a se lingusi barbatesce, pe langa ardeleni si chiaru pe langa romani. Lui P. Naplo i se scurge ánim'a de Szegény Erdély (sarac'a Transilvani'a), i s'a facutu de ea mila, cá si la fauru de pila, dupace s'a tocit cu totulu; éra Közvélemény alu lui Bela Lukács deplange amaru sórtea „nemesiloru“ din Transilvani'a, cá-ci si-au tocatu averile si au ajunsu fugari pe pamentu. Éra acuma? Se'i puna in pitióre diet'a viitória, mai alesu déca voru alege cátu mai multi armeni si evrei. Eramu se uitamu: br. Kaas cere in P. Napló de se faca scóle si pentru „mocani“; éra P. Moritz, dupace se întórse din secuime, unde a datu preste opoitiune mare, cutri-erá comitatele Biharu si Satmaru spre a ferici pe romani.

Amu voi se ne abatemu cu totulu dela satira intr'o epoca atátu de seriósá; dara chiaru si unele corespondentie private de ale nóstre ne inpingu spre ea. Ásia de es. ni se scrie dela B.-Pesta din 25 Iuniu, cá unu domnu mare de acolo scrisse la trei protopopi,

D-dieu! Braciale tale sunt tari cá stâncile Casbecului; ochiulu teu este cá sórele pe culmile dela Tiflis; viati'a mea este a ta!

Godunof. O ai acuma destulu de multu.

Cericof. Voi me pismuiti pentru dulcea mea fericire, pe care voi toti nu o cunósceti! Sarem'a 'mi urmá si candu amu fostu chiamatu la Tiflis prin o missiune. Oh, ce incantatoriu éra pe coperisiele dela Tiflis; pe ceriu se inaltá lun'a, faci'a amorului si nuorii se infacarau in giurulu Casbecului; fontanile 'si aruncau in susu argintiile lor radie de apa; valurile Chirosului inbetate de lumina inbraciosiau campulu de lauri, si pinii asemenea unoru martori tacuti, isi plecá verfurile salutandu alianti'a amorului.

Godunof. Pentru ce 'mi descrii cu coloru atátu de vii fericirea ta? Voiesci se me iritedi? Teme-te de mine! De multu clocotescu in mine — si nu o voiu mai putea suferi.

Cericof. Ti descriu fericirea mea, pentru-cá se 'ti probediú, cá acésta rosa infloresce numai pentru mine — numai pentru mine! Fiic'a de principe din Caucasu 'mi urmédia cu amoru fidelu de buna voia ei. Candu eramu ranitu, ea m'au ingrijitu di si nópte, si nu se departá dela patulu meu! Amorulu ei este unu cultu divin, prin care cineva onorédia pe Diei! Se nu te apropii deci de ea, nici cu ochii si nici cu vorbe; — eu o padiescu! Viati'a 'ti este in jocu! Nici in óra mortiei n'asiu putea se vediu stralucindu acésta pétra nestimata intre juvelele altuia; pentru-cá margaritare cumu este acesta, cineva le arunca in mare.

Godunof. Tine'ti rublele, fericitule! Eu sunt unu omu banerotu — nu mai asteptu nemicu dela viati'a acésta, déca 'mi lipsesce aceea una! Eu nu sunt unu Cericof, o sciu prea bine. — Eu sunt camu palidu si uscativu, in mine portu veninulu de pe tiermurile Colchidei! Trebuie se 'mi fia rusne cá mai respiru! Aerulu celu curatu alu muntiloru Grusiei este prea bunu pentru mine, — mai bine aru fi pestilentia! Dara pentru-cá totusi traiescu si respiru, voiu incerca se rapescu celu pucinu fericirea altora! Eu 'mi voiu urma calea, principe Cericof! Unde me va duce, nu sciu; dara crede-me, cá déca tu vei arunca margaritariulu in mare, eu voiu afla midilóce ca se 'lu scotu din fundulu ei. (Ese.)

(Va urma.)

cá se'i stea in ajutoriu la alegeri, cá le va fi multiamtoriu. Unu altu domnu mare totu de acolo, care scie perfectu romanesc, dupa-ce caletorise cu septemani p'intre romanii ardeleni, s'a intorsu cu responsulu neplacutu cá „intre romanu nu se vede nici-o miscare in privinti'a alegeriloru dietali.“ Cu totulu altu complimentu facura totu in B.-Pesta cátiva deputati neromani, alesi inainte cu trei ani de catra romani, dicundu: „Ne tememu cá valachii la alegerile viitorie voru fi activi, voru avea mai multi candidati, si in acelu casu alegerea nostra va fi multu mai grea si mai costatória cá in alte perióde.“

Veti dice póte, cá dupa legea noua coruptiunea si seductiunea se pedepsesce aspru. Ci cá asia ar fi, candu ar fi.

Dela Clusiu, Desiu, Nasaudu, Alb'a, Orasteia, Dev'a etc. avemu sciri, cá in acelea regiuni au inceputu a tiené si romanii carturari conferentie confidentiali, cu scopu de a'si mai intreba odata consciinti'a cu privire la politic'a resistentiei passive, si asia a se prepara pentru conferenti'a electorale. Fórté intieptiesce. Este prea de doritu, cá toti romani din tóte cercurile electorali se imitédie exemplulu ddloru cátu mai curendu si cu adaosu, cá facare se se informédie cátu se póte mai exactu despre numerulu alegatoriloru fiacarui colegiu, cáti voru fi verificati in sensulu legiloru modificate (citate si de noi in unulu din Nrii preced.)

Multi ne întreba, cá ce voru si Sibiieni. La acésta speramu se le damu si noi, dóra chiaru in Nr. viitoriu, unu respunsu limpede.

Dela Brasiovu avemu de dato 1 Iuliu acestea: La alegerile municipali din septeman'a trecuta romanii, de si tractasera cu sasii, totusi n'au fostu in stare se scótiá nici-unu functionariu romanu pentru cetate; au patitu cá si romanii din Sibiiu in érn'a tr. Se dice cá prefectulu Szentiványi este separatu pentru acésta si cá va raporta la ministeriu in favórea romaniloru. In privinti'a viitórielor alegeri, discussiunile s'au pornitu si intre romani, dara in modu confusu. Multi din ei voru activitate, altii nu astepta nici dela aceea nimicu, si éra si altii striga cá n'au programa si cá lipsescu conductorii.

Atáta e totu? Apoi cine nu are programa, isi compune una si doue; éra societatea séu partid'a, séu natiunea, carei ii lipsescu conductorii, isi alege ea insasi in tóta libertatea si nu astépta se i se impuna nimeni de conductoru, cá-ci nimeni nu are placere se o patia, buna-óra cá coconulu Costache Ghica supranumitu Tingirica, in dilele lui Cusa-voda cu alegatorii din Bucuresci.

In fine, din partile Banatului si ale Zarandului avemu scirile cele mai surprindetórie, alu caroru sim-bure este, cá in cele mai multe colegiuri electorali alegatorii romani au desperatu de a mai poté scóte din urna deputati romani, prin urmare cá stau in cumpana, se'si mai cerce noroculu, séu se se abtiena cu totulu.

Corespondentie particulare ale „Observatoriulu“.

Clusiu 29 Iuniu 1878.

Prea pretiuite si sinceru stimate Domnule!

Ve este cunoscutu, cá si eu cu viua interesare privescu mersulu evenimentelor in acésta epoca atátu de criteca, si cá pe langa sórtea patriei nóstre proprie, firesce viitoriulu tierei sorore, sórtea fratiloru nostri de preste Carpati e aceea, la care cugetu mai adese-ori, de candu ei se afla intre nisce incurcaturi asia de periculose.

Mi-amu fostu luatú voia a Ve comunica intru-o epistola lunga privata, inca la inceputulu lunei lui Martiu a. c. parerile mele modeste despre situatiunea Romaniei, si cá unde va poté inca ajunge tiér'a vecina intre viforele ce o amenintia?

Aceste pareri erau firesce basate in mare parte numai pe combinatiuni facute pe temeiulu trecutulu si duple rumegarea si comparatiunea tuturoru acelor sciri, ce potusemu culege din diversele scrieri si foi publice.

Dvóstra ati binevoitu a-mi raspunde cu câteva linii intr'unu modu pentru mine fórté magulitoriu; ati lasatu inse intre afacerile Dv. multifarie responsulu meritoriu pe mai tardiu, — prin urmare nu sciu inca destulu de lamuritu, cá sunt óre opiniunile nóstre in deplina consunantia, si cumu-ca fostu-a de unu folosu baremu cátu de pucinu aceea voluminósa si fatigante epistola a mea, ori ba? — In cátu mi-amu potutu trage consecintie din articlii fórté instructivi ai Dvóstre, esiti de atunci in pretiuit'a - Ve fóia „Observatoriu“, mi se pare cá la inceputu mai tare amu divergatu, éra déca mai inainte ati socotitu póte, cá cele ce V'amu scrisu sunt numai efluinti'a unui pesimismu, acumu V'ati lasatu de aceste presupuneri sinistre.

Eu nici-decumu nu sumu pessimistu, déra cu atátu mai pucinu vedu cause de a fi unu optimistu prea mare. — Dorere! cele ce V'amu scrisu deunadi, sunt aprópe de a fi in parte preste pucinu fapte implinite. — Nu inse tóte. Acumu nu mai dórme Europ'a, cumu facea inca inainte de 3—4 luni. Acumu credu cá temerile mele exprimate in aminit'a mea epistola se voru dovedi baremu intru-o parte de nefundate. Nimicu nu dorescu mai din ánimu. Se dea D-dieu cá se nu me insielu!

In cátu inse pentru retrocesiunea

Basarabiei, mai tóte, cáte sciri amu cetitu despre acésta pána acumu, si cáte sciri s'au stracuratu in publicu despre lucrarile congresului din Berolinu, mai tóte din di in di, totu mai multu me intarescu intru convingerea ce amu fostu exprimat-o in inainte cu câteva luni in episto'la cea lunga, ca adeca, de si Romani'a prin tienut'a sa corecta politeca, si prin eroismulu filoru sei in luptele seversite si-a castigatu simpati'a mai a intregi Europe intr'unu gradu cumu nu s'a bucuratu de unu atare renume romanii dóra nici in dilele glórióse ale lui Stefanu celu mare, si de si dreptulu bunu alu Romaniei la Basarabi'a (si inca nu numai la partecie'a recastigata in 1856, ci la intrég'a Basarabi'a pána la Nistru) e nenegabile, si e curatu cá sórele, in butulu tuturoru sofismelor produse in contra ei, totusi Romani'a nu va poté mantiené Basarabi'a, ci va fi silita a o dá Rusiei, de nu tóte trei judecie, déra celu pucinu un'a parte óre-care a Basarabiei romane.

Poterile mari, pe langa tóte cá la mai multe d'intre ele din diverse respecte le sta in interesulu lor propriu a sustiené integritatea Romaniei — privescu cestiunea retrocesiunei Basarabiei de o momentuositate numai secundaria.

Austro-Ungari'a e aceea d'intre póterile mari, pre carea — precumu se scie de comunu — o intereséza mai de aprópe, cá gurile Dunarei nici mediatu nici immediatu se nu devina in posesiunea Rusiei. Austro-Ungari'a, si mai vertosu cea din urma e aceea, carea si din alte puncte de vedere e interesata mai tare, cá Basarabi'a se remana in proprietatea Romaniei. Din parte'mi eu tienu integritatea Romaniei de unu ce de suprema momentuositate pentru monarchi'a nóstra. — In tóta peninsul'a Balcanica mai numai romanii si grecii sunt acele natiuni, in care ea ar poté aflá unu razemu securu; si de unu atare ea are mare lipsa, mai cu séma acuma dupre transformatiunile cele nóue din Turci'a europena.

Ori-ce organizatiune voru capetá in Oriente provinciele slavice, in totu casulu slavismulu de acolo se va intari. Acesta in sine nu ar fi inca neci-unu reu. Eu din totu sufletulu dorescu libertatea si inffiorirea la fiacare poporu; déra pericululu jace intr'aceea, cá dupa-ce Europ'a — si in prim'a linia monarchi'a austro-ungara nu a avutu grije de tempuriu, séu nu a fostu in stare cá se elibereze pre popórale acele si se nulase meritulu initiativei Rusiei, marea influintia a Rusiei poternece asupra acelor consangeni ai sei, nu póte fi nimicita; ci in casulu celu mai favorabile, multu pucinu miciorata si paralisata in cátu-va. Prin urmare imperiulu nostru are mare interesu, cá Romani'a se nu fia desmembrata si debilitata, ci se remana in integritatea sa, ba in cátu se póte, se se si intarésca; de óra-ce e unu elementu neslavicu, carele — firesce cá pe langa o politica adevératu binevoitóre a monarchiei nóstre facia si de romani — ar deveni pentru Austro-Ungari'a o bariera de unu folosu reale si fórté pretiuibile.

Candu dara Russi'a nu aru fi impededata de a reluá Basarabi'a romana, si prin acésta ar inghiti si mistui éra o parte a Romaniei (precumu dela 1812 a inghititu partea de cinci-ori mai mare a acelei provincii romane si prin succesele sale din ce in ce mai intinse in russificarea poporulu romanu de acolo si prin colonisarea Basarabiei russesci cu popóra slavice a si inceputu a mistui de totu), prin asta nu numai singuru Romani'a ar suferi o scádere mare, déra o dauna fórté semtibile ar suferi chiaru si Austro-Ungari'a, atátu in interesele sale economice si comerciale, cátu si politice, cá-ci slabindu elementulu romanescu, ar slabi si bariera ei unica in oriente: Romani'a libera, carea monarchiei nóstre aru poté face servitiuri fórté priintiose.

Déra in mani'a tuturoru acestoru motive supratinse scimu chiaru din acte oficióse, cá insu-si cancelariulu imperiulu nostru a dechiaratu déjà de multu, cá cestiunea Basarabiei o privesce de o insemnatate de secunda ordine. Nu sumu versatu in politic'a inalta, cá se gácescu ca us'a acestei tiente, ci constatu numai faptulu.

Candu déra nici din partea poterei celei mari de aprópe interesate nu e sperantia cá se va espune seriosu spre aperarea integritatii Romaniei: cumu potu óre contá intre impregiurarile presente fratii nostri la ajutoriulu mai energiosu alu celorualte poteri, cu multu mai pucinu, ori immediatu nici decátu interesate in caus'a acésta?

Poterile mari, la casu déca le va succede a-si scuti interesele lor principali, voru jertfi caus'a bieteii Romanie, séu voru remanea langa vorbe bune numai, déra nici un'a din ele in casu de lipsa nu voru scóte sabi'a spre aperarea integritatii Romaniei, éra brav'a ostire romanésca, ce-i dreptu, isi póte

castiga inca multi lauri de eroismu intru aperarea teritoriului seu, dera in fine singura, fora vre-unu spriginu puternicu, nu va putea sustiene tempu mai indelungatu o lupta, carea se aiba si efectulu doritu facia de o putere relative atatu de uriasia ca Russi'a.

Russi'a nu va renuntia de buna voia la pretensiunea sa. Precumu se vede, ea urmaresce cu mare tenacitate scopulu seu spre a redobendi barem o parte insemnata a Basarabiei romane, pentru a sterge urmele tractatului dela Parisu; pentru de a se intari la gurile Dunarei, pentru a fi mai apröpe de tierile sudslavice, si pentru ca se póta areta poporului seu cu atatu mai multu resultatu dupa sacrificiele sale cele mari de sange si bani. Si cu catu va fi silita Russi'a a face asia numite „concesiuni“ la congresu in alte cestiuni mai insemnate, cu atatu mai mare perseverantia se va alipi de poft'a sa in privinti'a Basarabiei. — Ba deca amu presupune chiaru, ca Russi'a insasi ar renuntia astadi la nejust'a sa pretensiune, si asia nu si-ar poté ajunge tient'a sa acuma (ce inse intre, impregiurarile de facia e förte neverosimile), in sa si atunci biét'a Romani'a, abia s'ar poté semti ca proprietariu vecinicu si pacificu alu Basarabiei, ci pe langa totu dreptulu seu, ea ar posiede-o aceea mai multu numai ca unu farmeru amerintiutu de a o pierde (si inca fora de resplata), de nu astadi — mane. De alta parte firesce ca nu e eschisa si posibilitatea, ca voru veni ore-candu nisce tempuri si pentru Romani'a mai fericite, unde intre alte constelatiuni mai favorabile va poté redobendi, ceea ce a perdutu adi si eri. Se dea Ddiu ca se fia asia. Se speramu asta, dera acumu se ne ocupamu cu impregiurarile actuali.

(Va urma.)

Budapesta 25 Iuniu 1878. Din camera ablegatiloru din Budapesta. 80 millione de fiorini, ca detoria de statu a monarchiei nostre la banc'a austriaca privilegiata din Vien'a, a fostu obiectulu de pertractatu si de hotaritu in siedinti'a camerei legislative a ablegatiloru din Budapesta in 22 Iuniu 1878 calend. gr. Detori'a de 80 millione se trage din tempulu de inaintea facerei dualismului inaintu de anulu 1867. Cu ocasiunea facerei dualismului, adeca a inapaciurei facute intre Austria si Ungaria in anulu 1867 se-a statoritu si hotaritu in principiu, ca Ungaria se primeasca asupra sa din tote detoriile monarchiei, facute pona atunci ca detorii comune, 30%. In privinti'a unei detorie in suma de 80 millione fiorini inapaciurea speciala nu se a facutu, adeca in privinti'a asta s'au facutu atunci difficultati si exceptiune din partea Ungariei. Insa ca pentru detoria asta speciala se nu fia inpedecata inapaciurea peste totu, s' a lasatu in reserva si restantia, ca obiectu de pertractare speciala mai tardiu.

De atunci incoace au decursu pertractarile intra ministeriile dela Viena si dela Budapesta fora resultatu. Acum in sa cu espirarea terminulu de 10 ani, a inapaciurei facute, si cu reinnoirea inapaciurei, a primitu Ungaria pe bas'a statorita si din estea 80 millione fiorini, 30%. Ungaria nu cunosce dreptulu din partea Austriei, respective detorintia din partea sa, ca din detoria asta de 80 millione fiorini se primeasca 30%. Insa cu privire la celelalte obiecte de inapaciutu per regulam: do ut des, — facio ut facias, a primitu si din detori'a asta 30%, ca se nu mai remana obiectu de processu, de cearta intra Viena si Budapesta.

De altumintrea inprejurarile de acum sunt mai favorabile pentru Austri'a facia cu Ungari'a, decum erau in anulu 1867, dupa batai'a dela Königrätz, si candu era invasiunea revolucionara a lui Klapka temuta in Austri'a, adeca candu Austri'a era in necasu mare, si ingrijata de revolutiune interna.

La primirea detoriei pomenite prin camer'a ablegatiloru s'a facutu votare nominala. Dintre 445 de ablegati, au votatu 206 pentru primire, — 148 incontra primirei, — si 90 au absentatu. Unulu, adeca presiedintele, nu a votatu.

Actulu acesta de votisare cuprinde in sine faptele s'au inprejurarile urmatore:

Deputatii nemaghiari, cu exceptiune förte mica, au votatu pentru primirea detoriei, in sa nu din caus'a increderei facia cu regimulu, spunendu-i-o chiaru, ca in regimulu lui Tisza nu au nece o incredere.

Si anume: dintre croati, 34 la numeru, nece unulu nu a votatu incontra primirei, — numai unii au absentatu, nefiindu in Budapesta.

Dintre romani, 17 la numeru, au votatu 8 pentru primire, — 2 in contra primirei, si 7 au absentatu. Intre cei 17 romani, deputatii maghiari alesi de romani, vro 8—10 la numeru, nu sunt numerati. Dintre 18 sasi numai unulu a votatu incontra propunerei. Esta unulu nu e sasu, numai alesu de sasi dela Bistritia, ca si Moritz Paulu deputatulu romaniloru dela Mercurea, Kállay Beni de la Sasusebesiu etc.

Sasi au avutu intre sine intelegere, ca aceia cari aru vota incontra, se absentedie si se nu votedie.

Deputatulu serbu Dr. Polit de si a fostu in siedintia, dela votare au absentatu.

Cei doi deputati romani, cari au votatu incontra primirei, sunt: Georgiu Stupa din Budapesta, curatoru la beseric'a gr. res. romana din Budapesta, si Iosifu Nistoru dela Aradu, amendouii membrii ai partidei oppositiunale unite.

Dintre deputatii ardeleni peste totu, vro 73 s'au 74 la numeru, numai 12 au votatu incontra propunerei.

Oppusetiunea camerei, cu exceptiuni förte pucine, sta din maghiari alesi in Ungari'a, in cercuri curatu maghiare, mari.

E adevveratu, cumca detori'a asta primita de 30% din 80 millione fiorini adeca in summa de 24 millione, e o sarcina pe Ungari'a; dara e o consecintia necessaria — (numai traganata pona acum dela anulu 1867) — a pactului dualisticu facutu in anulu 1867.

Daca oppusetiunea organizata a camerei face capitalu politicu din caus'a asta, incontra gubernulu de acum, apoi acestu capitalu politicu e asemenea cu cela, care ilu a facutu insusi Colomanu Tisza facia cu partid'a deakiana, de pe bancele oppositiunei pona ce 'i a succesu a fi acum insusi administratoru alu tieriei; — si apoi ca Ungurii peste totu in anii 1861—1862 in contra regimului dela Viena, amagindu poporulu, ca sub regimulu maghiaru constitutionalu nu voru avea tymbru, nu va fi monopolu de tutunu — si darile tieriei voru fi mai usiore.

Daca Colomanu Tisza ministru presiedinte a amenintiatu pe nationalistii nemaghiari cu sfarmare, cu sdrobire, si daca romanii si celelalte nationalitati nemaghiare au de a suferi asupra si persecutiuni personale si materiale din partea unoru organe ale gubernulu, si daca legile si ordinatiunile sunt vitrege in privinti'a nationalitatiloru nemaghiare, — daca maghiarisarea in limba se exerceadia intru unu modu terroristicu, si despoticu, irrationabilu, apoi caus'a nu jace numai in person'a propria a lui Colomanu Tisza, ci mai multu in maghiarii si maghiaronii oppositiunali, carora Tisza nu li destulu de maghiaru si de maghiarisatoriu, in catu dorescu, ei oppositiunali.

Daca unu Simonyi Ernö indrasnesce in siedinti'a camerei, fora sfiala, fora grige, a spune despre unu ministru maghiaru, contele Andrásy, cumca ar trebui spendiuratu, apoi unu astufeliu de omu, adjunsu la ministeriu cu partisanii sei, ore nu ar fi si mai asupritoriu de nationalitatile nemaghiare, de catu e acum Colomanu Tisza? Si Simonyi Ernö nu e o persona neinsemnata in camer'a deputatiloru, ca e conducatoriulu partidei extreme oppositiunale.

In privinti'a nationalitatiloru nemaghiare sunt partidele maghiare ca Scylla si Charybdis, adeca se te feresci de fiacare, incatu poti.

Dela congresulu europénu.

Se pare ca dela a opt'a siedintia incöce membrii congresului nu mai tienu cu atata rigóre la secretu ca mai inainte; asia incepura a se stracura mai multe sciri positive. Cu delegatii Romaniei s'a intemplatu precumu se anuntiasa in septeman'a trecuta. Invitati fiendu pe luni 1 Iuliu in siedintia, dd. Brateanu si Cogalniceanu introdusi de catra unulu din membrii germani in sal'a de siedintie, presiedentele principe Bismark ii salutä, prin cuvente binevoitörice, si 'i invitä a ocupa locu langa delegatii Turciei. Dupa aceea dandu-li-se cuventulu, dn. Cogalniceanu citi in faci'a adunarei unu discursu intemeiatu pe cunoscutulu memorialu comunicatu mai de inainte congresului si bine motivatu; totu-odata depusera pe més'a congresului conventiunea din 4/16 Aprile 1877 inchiaietä cu Russi'a, cumu si alte documente necesarie la apararea santei cause a patriei si natiunei. Terminandu delegatii Romaniei cu defensiunea, si sculandu-se ca se ésa din sala, domnulu Radovitz ii petrecu totu cu ceremonialulu observatu la delegatii Greciei. Se spune apoi, ca dandu presiedentele caus'a Romaniei in desbateru, luä cuventulu dn. Siuvalov spre a imputa mare ingratitudine romaniloru, pentru carii Russi'a si-ar fi versatu sangele in periodu mai lungu ca de 100 de ani*). Romani'a inse afla aparatori zelosi mai alesu in delegatii Italiei, pe cari'i ajutara delegatii Franciei, inca si ai Angliei si comitele Andrássy. Dupa scirile telegrafice venite de atunci incöce se crede, ca Congresulu europénu se induplecä a intregi si relative a modifica preliminariele pazei de st. Stefano atingatörice de Romani'a camu asia: Independenti'a Romaniei ca statu suveranu este recunoscuta si sanctionata de catra Europ'a; 'i se cere inse ca se proclame si egalitatea de drepturi pentru jidovi, precumu s'a cerutu dela Turci'a, Serbi'a, Montenegro etc. Basarabi'a nu se dä intrega Russiei, ci partea de a stang'a de catra Chili'a, Delt'a intréga a Dunarei cu gurile sale si insul'a cea importanta a Sierpiloru romanu in potestatea Romaniei. Totu asia si Dobrogea trece la Romani'a in schimbu pentru partea ce 'i se ia din Basarabi'a. Preste acésta, se mai dä Romaniei ca desdaunare pentru spelele facute in campani'a din anulu trecut, una parte din Bulgari'a limitrofa cu Dobrogea; éra acea parte merge pana in lini'a ce se trage de langa cetatea Silistri'a pana in tiermii Marei negre la cetatea Mangali'a, situata mai din susu de Chiustengea. Combinandu dupa charta, teritoriulu decretatu de Europ'a din colo de Dunare ca parte constitutiva a Romaniei, pe viitoriu ar fi preste indoitu mai mare decâtu este celu ce 'i se ia

*) In Nrii 27—31 ai „Obs.“ noi amu pusu in cumpana ceea ce facuse Russi'a pentru Romani'a si acésta pentru Russi'a pana in a. 1829.

din Basarabi'a dela 1856; pe acelasiu teritoriu transdanubianu castiga si calea ferata dela Cernavoda la Chiustengea. In catu pentru populatiune, apoi aceea luata relative in proportiunea teritoriiloru cu nimicu nu e mai pucinu locuita Dobrogea si partea Bulgariei ce trece la Romani'a, decâtu este Basarabi'a. Plecändu dela Silistri'a pe malulu dreptu spre gurile Dunarei, dai de orasiela Rasov'a, Hirsova, Cernavod'a, Macinu, Isaccea, Tulcea, éra pe tiermulu marei si prin centrulu Dobrogei, de Babadag, Medgige, Chiustenge, Tusla, Mangali'a, si multime de sate si catune. Dobrogea era cunoscuta in vechime sub nume de Scithia minor; éra ca ea a fostu colonisata de Romani, de nu ar mai fi alte documente, sunt de ajunsu resturile de valluri (siantiuri), care pana in dio'a de astadi se numescu Vallum Trajani, in regiunea pe unde trece acum calea ferata numita de anglü danubiano-pontica, pe distantia preste 7 miluri pana la marea negra. Populatiunea este, ca si cea din Basarabi'a, förte amestecata, dara de a lungulu Dunarei sunt si romani multi, la carii se alatura necurmatu, mai virtosu romani emigrati din Transilvani'a. Populatiunea de tataru emigrata in Dobrogea din Crime'a, de sub „dulcea“ domnia rusésca, este numerosa; dara acei tataru sunt cunoscuti ca ömeni förte paciuiti si laboriosi.

Asia dara, presupunendu, ca scirile comunicate aci dela Congresu ar fi autentice, in urmarea decretului imperativu si unanimu alu puteriloru mari, Romani'a in realitate in locu de a perde ceva, din contra castiga förte multu si din tote punctele de vedere; gurile Dunarei, portu la mare, cale ferata, puncte bune strategice, teritoriu mai multu ca indoitu*), din care celu puçinu $\frac{2}{3}$ este förte fertile, anume pentru grane frumöse si pasuni grase, éra restulu este parte baltosu, parte tufosu; dara ce a fostu odiniöra Olandi'a si una parte din Germani'a renana, deca nu balti si mare; éra astadi? ele sunt adevverate gradini facute de mana omenésca.

Nici chiaru de drepturile politice pretinse de catra Europ'a pentru jidovi nu are se le mai pese multu romaniloru. Cu jidovii éra förte greu pana candu aceia in Serbi'a éra suferiti numai cu cea mai mare greutate, si pana candu in Turci'a europena ajungea desu in furci pentru crime diverse usitate la ei, si apoi nici in vecin'a Ungari'a, nici in Galiti'a si nici in tota Austri'a si Germani'a nu se bucurä de drepturi politice, ba in unele provincii nici de drepturi civili, nici de libertatea religiunei. Astadi acelea conditiuni sociali ale jidoviloru s'au schimbatu preste totu, chiaru si in Rom'a si in Russi'a, unde éra persecutati pe mörte si éra constrinsi se fuga de acolo in Moldov'a, unde s'au inmilitu asia de tare, in catu se persecuta ei intre ei förte reu, pentru ca nu mai incapu unii de altii la „Geschäfturi“ si Kisliguri (castiguri). Li se va deschide drumu largu in Bulgari'a, in Rumeli'a si chiaru in Asi'a mica si se voru duce din ei cu diecile de mii. De alta parte gubernulu si potestatea legislativa voru ingriji cu tota rigórea prin tractate-cartelle, ca jidovii vagabundi, desertorii si criminali fugiti din Austro-Ungari'a si Russi'a in Romani'a se se întörca fora nici-o crutiare la urm'a lor, se se si pedepsésca si se'i tiena cine 'i are. In fine natiunea romanésca intréga va porta de grija, ca prin incuragiarea casatoriiloru curate, elementulu romanescu vioiu si sanetosu se se inmultiésca, se cresca neincetatu, si generatiunile june se'si ia educatiune demna de poporulu celu mai nobile si celu mai cultivatu din lume. Natiunea romana are teritoriu intinsu; numerulu seu se póte indoi fora nici-unu periculu. Avuti'a 'i va veni mai alesu prin comerciulu maritimu; si apoi: Numai popórale luminate si totu-odata bogate potu fi si libere.

Din tote acestea inse nu urmedia, ca Romani'a nu trebuia se se oppuna din resputeri la cestiunea Basarabiei. Ratiuni förte grave cerea imperiosu acea tienuta si nu alt'a. Astadi Romani'a e ajunsa in positiune de a se supune la vointi'a Europei intregi, éra nu numai la pretensiunea unei puteri singuratece. Diferenti'a este förte mare si garanti'a pe viitoriu ia cu totulu altu caracteru.

Serbi'a, care prin tractatulu de St. Stefano fusese tare nedreptatita, dupa scirile mai próspete pote se fia indestulata, din cauza ca congresulu ii acordä din corpulu Turciei vechiu unu teritoriu de trei districte din cele mai mari si câteva cetati. Cu Montenegro si mai alesu cu Greci'a mai sunt mari difficultati; dara nici Muntenegru nu lasä in pace pe Europ'a, pana nu'i acordä si portulu Antivari in marea adriatica, in mani'a pressei

*) Camu pre catu ar fi $\frac{1}{3}$ din Transilvani'a.

austro-unguresci, care pretindea neincetatu, cá Montenegriniloru se nu li se dea nici-unu portu.

Siedintiele plenarie ale congresului voru mai dura vreo 10—12 zile, dupa aceea voru remanea comisiuni insarcinate a se ocupa cu detalieri si cu executarea. Atata numai, cá decisiunile congresului nu inspira credintia in pace durabile, cá-ci elu a luat prea multe semi-mesuri, si lasa pe viitoriu locu la conflicte noua si periculoase. Tota lumea crede, cá nu voru trece 9—10 ani si Russi'a se va arunca de nou incóce cu armatele sale. Noi inca credemu, cá Romani'a nici-odata nu se va impaca cu decretale impuse ei de cátra Congresulu europénu din 1878.

Republic'a Franciei.

Parisu. Capital'a si amu putea dice, Franci'a intrega trece dintr'o serbatore in alt'a. Espositiunea esi preste tota asteptarea lumei intregi. Las' cá in aceea s'au concentratu tote minunile geniului omenescu si cá civilisatiunea Asiei se mesura cu a Europei, dara venitul ce curge in tiéra si capitala prin canalele espositiunei, este cu totul extraordinariu. Sunt zile, in care o cercetédia preste 200 mii de ómeni. Principele de coróna alu Angliei, siahulu (regele) Persiei Nasr-Eddin si alti suverani petrecu in Parisu la espositiune. In onorea acestora presedintele republicei marsialulu Mac-Mahon tienú deunadi revista preste 45 ostasi. Mai apoi se facú alergare de cai, unde premiulu celu mai mare fu de 100 mii de franci, si la care au esitu mai multi ca 100 mii de spectatori. In 30 Iuniu s'a serbatu aniversari'a fundarei republicei, care chiaru dupa scirile aduse de press'a ultramonarchica a decursu in ordine minunata. La ceremoni'a oficiala esecutata de inaintea statuei Republica, dn. Marcére ministru de interne avú dreptu se dica: Franci'a, natiunea intrega este acumu republicanu.

Sciri diverse.

Sibiiu. Ploua éra si aprópe necontentitu. Miercuri sér'a spre Joi avuramu tempestate infricosiata, candu a si trasitu la trei locuri, in turnulu bisericeii ev., in casele lui Wagner si intr'o casciora de accisa, unde electricitatea sfarmá una parte din hornu (urloiu, cosiu) si vatr'a.

In aceea si nópte a fostu si la Clusiu tempestate mare cu fulgere si tunete.

Marti sér'a domn'a Wagner, soci'a unui capitanu, inse fugita dela barbatu, aflandu-se in gar'a dela Sibiiu, a trasu cu revolverulu in dn. loc. colonelu Georgieviciu si l'a nemeritu pucinu in pantece. Femei'a spurberata, fu dusa in arestu, dupa aceea in spitalu.

In Fagarasiu s'au innecat trei ómeni intr'o fón-tana, nu de apa, ci de gazurile puturose.

Dela Abrudu primimu acesta Convocare. Adu-narea cercuala a despartimentului VII alu asociatiunei transilvane, se convocá prin acésta pre Dumineca in 14 Iuliu 1878 st. n. d. a. la 2 óre in opidulu Abrudu, la carea avemu onóre a invitá pre toti membrii acestui despartimentu.

Abrudu in 30 Iuniu 1878.

Comitetulu cercualu.

A. Filipu,
directorele despartimentului.

Literariu.

(Câteva pagine din brosiur'a Romanis-mus".)
(Urmare.)

Dupa acestea aduce intemplantia episcopului Sav'a la prandiulu principelui ungurescu; déra o relegéa in domeniulu fabuleloru. Acésta intemplantie e adeverata, pentru-ca nu numai scrietorii romani o recunoscú de atare, ci si unii magiari nepreocupati, cumu e Bod Péter si Cserey, si servese de modelu de persecutiunea, ce a induratu baserica nostra din partea principiloru calvinesci. Ne vorbesce mai departe, cá Ungari'a si Transilvani'a suntú cucerite cu spad'a unguresca, si cá pana ce in alte state elementele cucerite au fostu con-

topite si nimicite de cuceritori, pana atunci in Ungari'a si Transilvani'a elementulu romanu se bucura si astadi de esistentia.

Nici-odata magiarii nu'si sapa grópa mai mare, decâtu laudandu-se cá ei au cuceritu aceastea tieri cu armele. Mai antaiu cá si acésta assertiune este un'a din multele minciuni istorice unguresci, preste care lumea civilisata a trecutú de multu la ordinea dilei; aceea inca este minciuna grósa, cá popórale cuceritóre aru fi nimicitu pe cele cucerite, afora de unele casuri din cele mai rari in istori'a omenirei. Nu popórale cuceritóre au nimicitu, ci s'a intemplantu tocmu contrariulu, cá au fostu nimicite ele insele. Asia Hunii, Avarii si Gotii au disparatu din aceastea tieri fóra urma. Vandalii au peritu in Afric'a. Longobardiloru le-au remasu numai numele in Itali'a. Francii nemti nu mai esistu, au datu numai nume nou Galiei, cumu au datu si anglo-saxonii Britaniei etc.

Dara apoi aduca'si aminte magiarii, ce au patitu austriacii chiaru cu ei, candu intre anii 1849 si 1859 le dicea mereu: Acumu v'amu cuceritu cu sabi'a, si totu cu acésta ve vomu guberna. „Asia? intrebara magiarii, „atunci ne rezervamu si noi dreptulu de a scutura jugulu inpusu de voi totu cu sabi'a la cea de antaiu oca-siune binevenita.“ De acumu inainte este perdutu acelu poporu, care va mai cutedia se se provóce la dreptulu sabiei, alu fortiei brutale, cá la dreptu de a nimici pe alte popóra. N'aru poté se fia unu omu cá Szántay, déca nu scie nici-atata.

Elementulu magiaru a indopatu din celu romanescu cátu numai a potutu, si ca mai multu nu ia statú in putintia a indopá, gratia tenacitatii rasei romanesci. Óre nu sciu magiarii, cá dupa anulú 1543 cea mai mare parte a aristocratiei romanesci a trecutú la calvinismu si s'a magiarisatu la magiari. Dara lumea renegatiloru a trecutú pentru totu-deauna.

Ne mai sparia apoi cu panslavismulu indreptandu-ne la esemplulu Besarabiei (Mumus), unde asisdere au fostu romani. (Fostu dieu acolo si sunt si astadi in mani'a tutororu brutalitatiloru muscalesci).

Dumnealui crede cá noi de fric'a muscaliloru ne vomu aruncá orbisiu in braciule ungurismului spre a ne magiarisá, renuntiandu la drepturile nostre secularie. Fericitii cei simpli cu ánim'a!

De aci incolo bietulu Szántay ne mai spune si una minciuna cornurata, anume cá inainte de acésta cu vreo doui seculi in cottulu Biharú in mai multu de 100 comune locuitorii erau magiari, éra astadi sunt romani, cá-ci adauge dinsulu, locuitorii magiari au cadiutu in lupte cu inimicii, é' romani ca nesce lasi, poltroni s'au retrasu la munti. La acésta observamu cu istori'a in mana, cá romanulu nu este caracterisatu de lasitate; doveda sunt resbelele cu Turcii si Polonii, si cu tote popórale, ce dela inceputulu evului mediu au trecutú preste spinare'i, si cari leau intimpinatu totu-deauna cu taria si eroismu. Nu s'au portatu totu asia nemesii unguri, cari in lupt'a dela Iaurinu 1809, 18 Iuniu in contra lui Eugeniu V. regele Italiei, au fugitu man-candu pamentulu, dupa cáre lupta nefericita, a urmatu alta si mai fatale dela Vagramu. Noi nu avemu ce face, cá unguri sunt pucini si aru vrea a face unguri si din petre, dupa esemplulu lui Széchenyi si Réthy cu magiarii romanisati din comitatulu Hunedorei. De altu-mentrea este totu minciuna istorica si inca nerusinata, cá magiarii aru fi peritu cu sutele de mii in bataliile cu turcii. Tocma din contra, documente autentice ne-numerate avemu la mana, cá populatiunile magiare unde numai au potutu, si-au crutiatu viéti'a, in dilele Cor-viniloru, ca si in anulú 1826 la Mohaci, ca si mai tardiu. Magiarii nu se batea cu turcii, mancá si bea cu ei; nemtii, croatii si romanii s'au batutu cu ei. Magiarii s'au confederatu cu turcii fórté desu contra nemtiloru in 160 de ani pana la Tököllyi si Fr. Rákoczy.

Ne mai povestese apoi de drepturile cetatienesci si de statutulu organicu alu bisericeii gr. orientale, precumu si de legea de nationalitati, cari le tiene de efusulu liberalismului magiaru, cá a celui mai liberalu poporu din lume. La acésta asi putea reflectá multe, déra me marginescu a dice, ca Europ'a cunosce bine atatu liberalismulu magiaru, cátu si opresiunile natio-nalitatiloru din Ungari'a, éra de legea de nationalitati neci vorba se nu fia, cá-ci insii magiarii, dicundu cá e pecatulu trecutului (Csernátöny), „nu o respecteza intru nimicu. Intr'o tiéra in care a esistatu legea funda-mentale: Rusticus praeter mercedem laboris nihil habet,

in care sclavi'a s'a spartu numai prin versare de sange sub Iosifu II, in care nobilimea fusese totu, poporulu nimicu, pana in 1848, mai cutedia-vei a fabula de libe-ralismu?

La pag. 22 lauda pe romanii gr. catholici, cá au scóle mai bune, sunt mai cultivati, si cá avendu de capu alu bisericeii pe pap'a dela Rom'a, sub inspiratiunea ei sunt mai accesibili pentru cultur'a apusena, si fiindu mai luminati, de sine se intielege, cá sunt castigati pentru ide'a de statú magiaru.

Curiosu complimentu pentru romanii gr. catholici, pentru acei romani, despre carii tote raporturile oficiali secrete suna, cá tocmu sunt dacoromanistii cei mai indraciti, carii au infectatu si pe gr. resariteni de spiri-tulu lorú tradatoriu. Ce se alegi le aci?!

Din contra romanii gr. orientali fiindu mai infe-riori in cultura si considerandu de capu alu basericeii lorú pre czarulu'), stau mai de parte atatu de cultur'a apusena, cátu si de ideile statutulu magiaru. Acésta éra e o minciuna colosale, cá-ci romanii gr. orientali din Ungari'a si Transilvani'a nu recunoscú de capulu base-riciei lorú neci pre patriarculu de la Constantinopole, neci pre țiarulu, ci numai pre metropolitulu de la Sibiiu, éra romanii din Romani'a libera si independenta au Biserica lorú autocefala, nationale independenta, hierar-chia propria cu mitropolitulu primat si cu sinodu ge-nerale in Bucuresci. De altumentrea noi in viéti'a po-litica nu cunóscemu doue specii de romani, ci toti romanii, atatu gr. cat., cátu si orientali, suntú unulu si acelasiu poporu in tote suferintiele lui din trecutú, si in tote aspiratiunile lui din venitoriu, animati de unele si ace-lesi idei, unu singuru corpu nationale nedespartitu.

(Va urmá).

A magyar országgi gör. keleti vallásu románok az orosz czárt akarják egyházuk fejének tekinteni. —

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

2 Iuliu n.	
Obligatiuni rurali din 1864 cu 10%	1. 99.50 b.
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	„ 98.— „
Obligatiune de imprumutu dominiale din 1871 cu 8%	„ 98.— „
Creditu fonciariu (hipot.) ruralu cu 7%	„ 90.— „
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalei cu 7%	„ 78.1/2 „
Imprumutulu municipale nou (alu capit.) din 1875 cu 8%	„ 93.— „
Fondulu de pensii (per 300 l. a.) cu 10%	„ 155.— „
Actiunile calilor fer. rom. din 1868 cu 5%	„ 33.80 „
Actiunile calilor fer., prioritati din 1868 cu 6%	„ 85.— „
Daci'a, Compania de asecur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	„ 180.— „
Romani'a. Compania de asecur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8%	„ 50.— „

Marele losu

de 450,000 marce imperiali

póte se 'lu castige ori-cine vrea se intinda Fortunei man'a!

Sub acésta deviza recomandú eu

loteri'a provinciala din ducatululu Braunschweig
garantata de statú.

Aceea e compusa din 86,000 de losuri, care cuprindu 44,500 castiguri in bani, dintre cari castigulu principale ev. 450,000, spec. 300,000, 150,000, 80,000, 60,000, 40,000, 30,000 etc., se voru trage preste cateva luni. Sum'a totala a castiguriloru face:

8,806,000 marce in auru.

Prim'a tragere se incepe la 13. Iuliu a. c. spre care scopu eu recomandú losuri originali de

1/1 1/2 1/4 1/8

v. a. fl. 9.35 v. a. fl. 4.70 v. a. fl. 2.35 v. a. fl. 1.20

pe langa tramitarea sumei in auru, in bilete de banca séu in marce. Participantii la acésta loteria primescu dupa fia-care tragere de numeri planulu officiosu, listele de castigu si banii castigati, cu tota promptitudinea.

Deci amatorii de a participá se se adreseze cu tota increderea catra

Carolus Bosse jun.,

coll. primariu de loteria in Braunschweig.

The'a

antiarthritica si antirheumatica alui

WILHELM

curatitóre de sange spre a se folosi in ori-care anotempu cá singurulu midilocu curatitoriu de sange cu rezultate sigure.

Cu concessiunea cancel. c. r. de curte datu prin decisiune Viena, 7. dec. 1858.	Probata de-finitivu. Efecte exell. Resultatulu eminentu.	Prin p. in. patenta a M. Sale c. r. asse-curata contra falsificarii. Viena, 28 martie 1871.
---	--	---

The'a acésta curatia organismulu intregu, strabate partile intregulu corpu si folosindu-o cá beutura departéza dintr'insulu tote materiile stricacióse, cate se voru fi adunatu, cum nu face nici o medicina; si efectulu siguru este durabilu.

Vindecare perfectá a arthritei, reumatismului, bóla englezéscu, si a altoru bóle invecitate incurabili, ale raneloru, cari puroiéza ne 'ncetatu, ale bóleloru genitali si bubeloru, ale sgrabuntieloru pe trup si in facia, ale peteloru, bubeloru si-philitice.

The'a acésta an produsu rezultate fórté favorabili mai alesu in infiatu de ficatu si de splina, cum si in greutáti hemoroidali, in doreri

de nervi, de muschi de incheiaturi, de udu, polu-tiuni, impotentie, scurgeri la femei etc.

Suferintie cum sunt bólele scrofulóse, in-flatur'a ghinduriloru se vindeca iute si perfectu, la aceia, cari beau The'a necurmatu, fiindu ca ea este unu midilocu domulu dissolvatoriu si promo-vatoriu de urina.

Resultate admirabili sigure.

Dlu Fr. Wilhelm, apotecariu in

Neunkirchen langa Viena.

Wocheiner Feistritz (in Carniolia), 1 oct. 1872.

On. Dle! Mai am éra si trebuintia de vreo trei pachete din the'a dtale curatitóre de sange, pentru ca dupa-ce am cumpératu de la dta de 2 ori si am folositu acestu midilocu excellentu „the'a anti-arthritica si antirheumatica a lui Wilhelm curatitóre de sange“ m'am convinsu de ajunsu de minu-natulu ei effectu. Te rogu se'mi tramiti the'a curatitóre de sange cu receperea plátii prin posta.

Cu totu respectulu

Ioanu Jerala, capelanu.

Dlu Fr. Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen

langa Viena.

Tuschkau langa Pilsen, 1 oct. 1872.

De asiú fi cunoscutu mai nainte puterea vin-decatóre „a theei dtale antiarthritice, antirheumatice, curatitóre de sange“ asiú fi si mai bogatu cu o suma considerabila cheltuita fóra scopu pentru restaurarea

sanetáti mele. Pan' acum am trasu acestu midilocu nepretuitu de la Praga din depoulu dtale, astadi me adresezu d'ta dreptulu catra dta si Te rogu a'mi tramite cu întórcerea postei 12 pachete pe langa receptiunea plátii. Cu totu respectulu

Josef Dilzl.

Dlu Fr. Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen

langa Viena.

Gutenstein, 1 oct. 1872.

Se 'mi mai tramiti catu mai curendu 2 pachete „thea antiarthritica, antirheumatica, curatitóre de sange a lui Wilhelm“ precum mi-ai mai tramisu prin posta. Eu vediu, ca fóra the'a dtale nu mai pociu existe. Cu tota stim'a

Florian Haselsteiner,

Nr. 43 in Klosterthal.

Preste pucinu va urmá continuarea epistoleloru de recunoscintia, fiindu preste potintia a le publicá dintr'odata pe tote.

Se ve feriti de falsificari si insielatiuni.

On. publicu la cumpérare se binevoiesca a reflecta exactu la mare'a si firm'a mea tiparite pe din afora pe pachetu, pentru cá se nu fia insielatu prin falsificári.

Adeverata thea antiarthritica, antirheumatica curatitóre a lui Wilhelm, se póte trage numai din prim'a fabricatiune internationala antiarthritica, anti-rheumatica curatitóre de sange in Neunkirchen langa Viena, séu din depozitele mele publicate prin diarie.

Unu pachetu, impartitu in 8 dose, preparatu conformu instructiunei date de medicu dimpreuna cu informatiunea despre folosire in diverse limbi consta 1 fl., pentru timbru si pachetare separatú 10 cr.

Pentru comoditatea o. p. adeverat'a thea anti-arthritica, antirheumatica, curatitóre de sange a lui Wilhelm se mai afla in:

Sabiiu la Frid. Thallmayer, comerciante.

Abrud: F. Tones & Comp.

Bistritia: Fridrich Kelp, Tergovits & Zintz,

Dietrich & Fleischer.

Blasiu: Carol Schieszl, apotecariu.

Orastia: Carol Reckert, apotecariu.

Alba-Julia: Iuliu Fröhlich, apotecariu.

Clusiu: Ad. Valentini, apotecariu.

Brasiovu: Ferd. Jekelius, apotecariu.

Lechintia: Friedr. Scheint, apotecariu.

Feldióra (langa Brasiovu): Friedr. Folberth,

apotecariu.

Ilia, C. Hoffinger, apotecariu.

Osiorheiu: Max Bucher.

Sabasiu, I. C. Reinhard, apotecariu.

Baia mare: I. Horacek, apotecariu.

Aidu: August Binder, apotecariu.

Miercuria: Chr. Fr. Schimmert, apotecariu.

Romanu (Moldova): Josef Danuffy, apotecariu.

Sedióra: Josef B. Teutsch, comerciante.

Reghinulu s.: S. & I. Leonhardt.

Huniadórá: Fried. Acker, apotecariu.

Rosi'a: Ludw. Moldovan, apotecariu.

Oen'a (l. Sabiiu): Joh. v. Cronberg, apotecariu.

(23) 10